PENAL REFORM INTERNATIONAL

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Tierra de hombres
Ayuda directa a la infancia desamparada

Funded by the European Union

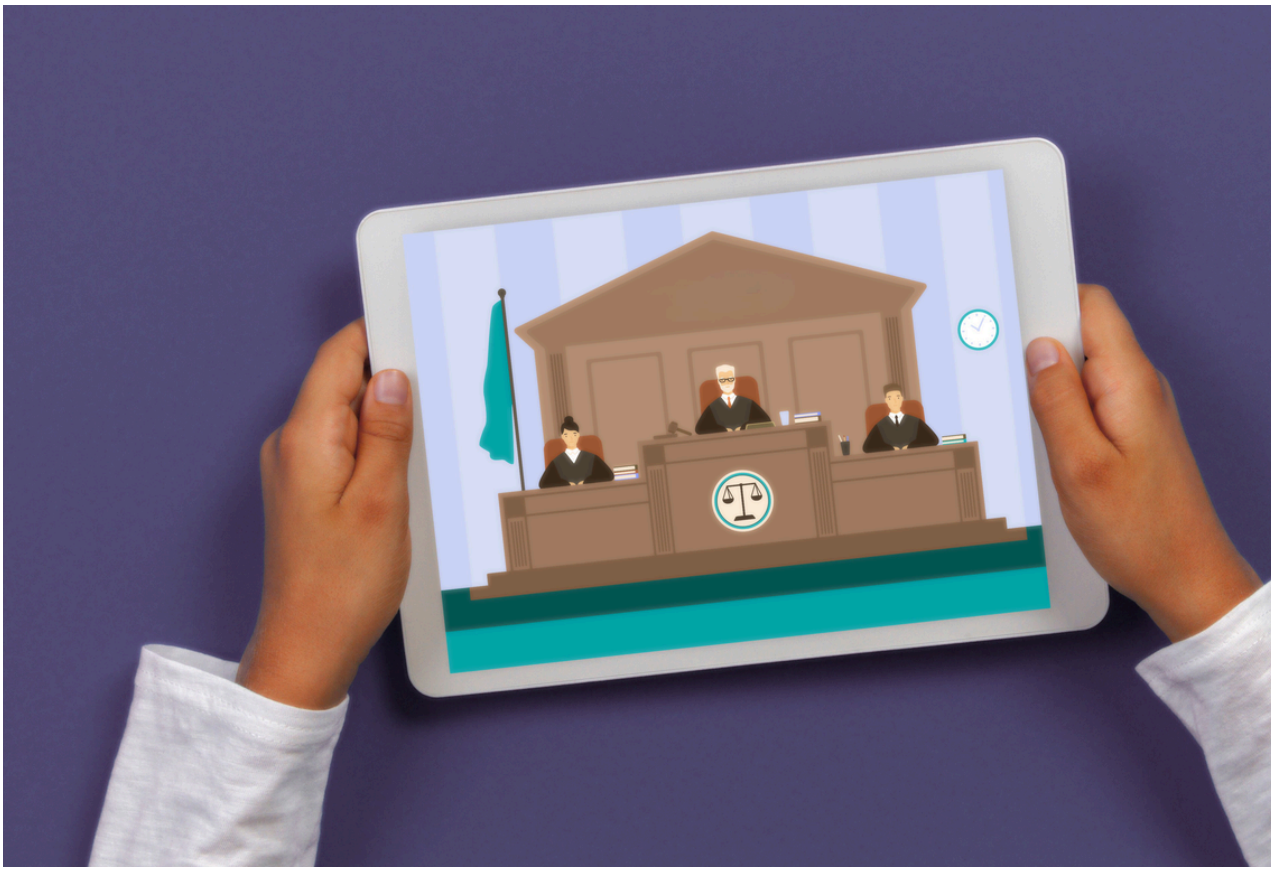
REZUMAT EXECUTIV

Un set de orientări privind audierile la distanță ale copiilor

Recomandarea 1: Pentru sistemul judiciar și profesioniștii din domeniul justiției

Recomandarea 2: Pentru asistenții sociali și persoanele care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea

Recomandarea 3: Pentru copiii aflați în sistemul de justiție penală

REZUMAT EXECUTIV

Recomandarea 1: Pentru sistemul judiciar și profesioniștii din domeniul justiției

Recomandarea 2: Pentru asistenții sociali și persoanele care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea

Recomandarea 3: Pentru copiii aflați în sistemul de justiție penală

Această publicație a fost realizată în cadrul proiectului „Protejarea drepturilor procedurale ale copiilor în era digitală" (PPRO-Child), finanțat de UE, cu sprijinul consorțiului de proiect — Penal Reform International (PRI), Terre des hommes Ungaria, Terre des hommes România, Fundación Tierra de hombres Spania și Terre des hommes Ucraina.

Aceste orientări se bazează pe cercetările și lucrările preliminare la nivel național realizate de partenerii consorțiului din Irlanda, România, Spania și Ucraina. Pornind de la aceste baze specifice fiecărei țări, materialul a fost sintetizat în aceste orientări practice grație cercetării aprofundate și expertizei în domeniu ale autorului principal, dr. Oscar O'Mara.

Mulțumiri
Mulțumiri speciale se adresează (în ordine alfabetică) dnei dr. María Arche, dnei Avril Calder, dnei dr. Anne-Marie Day, dlui Cédric Foussard, dnei Albana Izeti, dnei Dóra Kiss, dnei Polina Klykova, dnei Kate Fox, dnei dr. Carolyn McKay, dnei dr. Nessa Lynch, dnei Mariana Pérez și dnei dr. Claire Raissian pentru contribuțiile și sprijinul lor prețios pe parcursul întregului proces de elaborare.

Această publicație poate fi distribuită, citată și rezumată în mod liber, cu excepția cazurilor în care este destinată vânzării sau utilizării în scopuri comerciale. Trebuie menționată sursa acestei publicații. Traducerea sau reproducerea integrală a acestei publicații trebuie aprobată de PRI; vă rugăm să contactați publications@penalreform.org.

Penal Reform International
www.penalreform.org

© Penal Reform International 2026

- @PenalReformInt
- @Penal Reform International
- @PenalReformInt
- @PenalReformInternational

Funded by the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

PENAL REFORM INTERNATIONAL

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Tierra de hombres
Ayuda directa a la infancia desamparada

Funded by the European Union

Introducere

Acest rezumat executiv include extrase din „Un set de orientări privind audierile la distanță ale copiilor", publicat în limba engleză în octombrie 2026, și oferă îndrumări practice privind protejarea drepturilor procedurale ale copiilor, promovarea participării efective și prevenirea discriminării în cadrul audierilor la distanță.

Ghidul complet analizează modul în care audierile la distanță afectează copiii care sunt suspecți sau inculpați în cadrul procedurilor penale și prezintă măsurile pe care fiecare actor din sistemul de justiție le poate lua pentru a le proteja drepturile, adresându-se totodată copiilor înșiși pentru a le oferi sfaturi utile și informații cu privire la drepturile lor. Ghidul include, de asemenea, un glosar de termeni-cheie și o analiză a lacunelor din legislația, politicile și practicile actuale pe care acesta urmărește să le remedieze.

Ghidul complet poate fi descărcat de la: https://www.penalreform.org/resource/a-set-of-guidelines-on-remote-hearings-for-children/. Referințele complete pot fi găsite în ghidul complet.

Prezentare generală

Justiția digitală a devenit o practică obișnuită în cadrul procedurilor penale din întreaga Europă, iar copiii aflați în conflict cu legea sunt din ce în ce mai des obligați să participe la ședințele de judecată prin videoconferință sau exclusiv online. Ședințele de judecată la distanță pot aduce beneficii, cum ar fi reducerea deplasărilor, evitarea sălilor de judecată intimidante și posibilitatea ca adulții de încredere să se afle în apropierea lor. Cu toate acestea, în cazul copiilor care sunt suspecți sau inculpați, acestea pot avea consecințe disproporționat de dăunătoare.

Un studiu realizat de Penal Reform International în Irlanda, România, Spania și Ucraina (1) a constatat că formatele la distanță afectează adesea capacitatea copiilor de a înțelege procedurile, de a comunica în mod confidențial cu avocații lor și de a participa în mod efectiv. Cel mai frapant este faptul că comportamentul copiilor pe ecran este adesea interpretat greșit: tăcerea, privirea îndreptată în altă parte sau agitația sunt considerate drept lipsă de implicare sau de cooperare, ceea ce denaturează judecățile privind credibilitatea lor. Aceste riscuri afectează cel mai grav copiii cu nevoi de comunicare, cu neurodiversitate sau cu antecedente traumatice, precum și pe cei aflați în custodie, din zonele rurale sau din comunități marginalizate.

Această resursă oferă îndrumări practice, bazate pe dovezi, menite să ajute statele să își îndeplinească obligațiile sporite față de acești copii, astfel încât digitalizarea să consolideze, și nu să slăbească, respectarea procedurilor legale în justiția pentru minori. Ea se bazează pe cercetări realizate împreună cu practicieni, asistenți sociali și copii care au trăit experiența audierilor penale la distanță. De asemenea, reflectă contribuțiile psihologilor pentru copii, ale specialiștilor în justiția pentru minori și în neurodiversitate, precum și ale profesioniștilor din domeniul juridic. Este structurată în trei linii directoare complementare:

- **Recomandarea 1,** destinată magistraților și profesioniștilor din domeniul justiției, privind conceperea unor procese de justiție digitală centrate pe copil și punerea în practică a principiilor.
- **Recomandarea 2,** destinată asistenților sociali și altor profesioniști care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea, privind sprijinirea copiilor și utilizarea activităților de promovare a drepturilor și de asigurare a responsabilității pentru a garanta un tratament echitabil.
- **Recomandarea 3**, pentru copiii înșiși, explicându-le într-un limbaj simplu ce sunt audierile la distanță, care sunt drepturile lor și ce pot solicita.

(1) PRI (2025) Upholding children's rights in remote hearings in child justice systems: Lessons from four jurisdictions (Ireland, Romania, Spain, Ukraine), https://www.penalreform.org/where-we-work/europe/procedural-rights-of-children-in-the-digital-age/

Liniile directoare pot fi utilizate ca instrument de planificare atunci când se decide dacă un copil ar trebui să participe la distanță, ca referință înainte și în timpul audierilor, ca resursă de formare și ca cadru pentru asigurarea coerenței între cazuri și jurisdicții. Acestea nu înlocuiesc legislația sau normele procedurale obligatorii. Ele sunt menite să fie aplicate în mod flexibil, ținând seama de situația individuală a fiecărui copil, și să fie revizuite pe măsură ce probele, tehnologia și feedback-ul din partea copiilor și a specialiștilor evoluează.

Punctul de plecare al liniilor directoare este acela că audierile față în față ar trebui să constituie norma în cazul copiilor, audierile la distanță fiind utilizate numai în cazul în care o evaluare structurată, înregistrată și verificabilă demonstrează că acestea sunt în interesul superior al copilului. Pe tot parcursul documentului, liniile directoare transmit un mesaj central: atunci când un copil nu poate participa, obstacolul se află în sistem, nu la copil, iar competențele digitale nu trebuie să constituie niciodată o condiție pentru accesul la justiție.

Recomandarea 1: Pentru sistemul judiciar și profesioniștii din domeniul justiției

Cele mai bune practici pentru proiectarea și implementarea proceselor de justiție digitală care vizează copiii, inclusiv audierile virtuale

Cercetările efectuate în patru jurisdicții europene arată că audierile la distanță pot afecta drepturile procedurale ale copiilor, le pot limita capacitatea de a participa în mod semnificativ și pot duce la neînțelegeri cu privire la comportamentul, implicarea sau credibilitatea acestora. Recomandarea 1 îi ajută pe profesioniști să ia decizii informate și justificate cu privire la momentul și modul în care ar trebui utilizate audierile la distanță în cazul copiilor.

Partea I: Dezvoltarea unor procese de justiție digitală centrate pe copil

Când și dacă se recurge la audieri la distanță. Audierea față în față ar trebui să rămână opțiunea implicită ori de câte ori este posibil. Audierea la distanță ar trebui utilizată numai atunci când este în mod clar în interesul superior al copilului și când nu compromite echitatea procedurii. Un copil poate accepta o audiere la distanță deoarece i se pare mai ușoară în acel moment, chiar și în cazul în care o audiere față în față ar oferi garanții mai solide. Două principii fundamentale stau la baza acestei decizii:

- **Echitate**: tehnologia nu trebuie să influențeze niciodată modul în care sunt interpretate comportamentul, credibilitatea sau implicarea unui copil.
- **Legalitate**: criteriile transparente trebuie să ghideze puterea discreționară a instanțelor, iar hotărârile trebuie să fie motivate și consemnate.

Protejarea drepturilor copiilor. Audierea la distanță este un proces continuu care necesită atenție înainte, în timpul și după desfășurarea acesteia. Copiii trebuie să poată înțelege, să urmărească și să participe în mod constructiv. Aceștia trebuie să beneficieze de acces sigur și confidențial la consiliere juridică, precum și de adaptări proactive și rezonabile. Instanțele trebuie să protejeze viața privată și siguranța copiilor și să se asigure că aceștia nu sunt niciodată lăsați în izolare.

Standarde minime și abordări sensibile la dimensiunea de gen. Sunt stabilite zece standarde minime privind sălile, echipamentele și platformele, de la spații liniștite și private și tehnologie fiabilă până la accesibilitate și planuri de intervenție în cazul problemelor tehnice. Profesioniștii din domeniu ar trebui să țină seama de dimensiunile legate de gen ale justiției digitale și să acorde prioritate audierilor față în față pentru minoritățile de gen.

Partea a II-a: Punerea în practică a principiilor

Practici bazate pe abordarea informată de traume și incluzive față de persoanele cu neurodiversitate. Profesioniștii ar trebui:

- să pregătească copilul și să reducă sentimentul de incertitudine
- să creeze un mediu sigur și favorabil
- să recunoască semnele de stres sau suprasolicitare
- să asigure o participare semnificativă.

În cazul în care ajustările se dovedesc insuficiente, practicienii ar trebui să pledeze pentru desfășurarea procedurilor în persoană sau să dispună acest lucru, indiferent de inconvenientele administrative.

Competențe, formare, supraveghere și îmbunătățire continuă. Sistemele judiciare ar trebui să asigure o formare obligatorie și continuă pentru toți profesioniștii din domeniu. De asemenea, acestea ar trebui să colecteze date defalcate, să monitorizeze calitatea participării și să stabilească o responsabilitate clară în cazul în care standardele nu sunt respectate.

Recomandarea 2: Pentru asistenții sociali și persoanele care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea
Înțelegerea evoluțiilor, riscurilor, oportunităților și instrumentelor de promovare în domeniul justiției digitale

Justiția digitală poate reduce deplasările și permite prezența unor adulți de încredere, dar introduce totodată noi riscuri, în special pentru copiii care se confruntă cu dificultăți în utilizarea tehnologiei, trăiesc în medii familiale nesigure, prezintă neurodiversitate sau au un trecut marcat de traume. Relațiile continue pe care asistenții sociali le întrețin cu copiii le conferă acestora o autoritate profesională pe care practicienii din domeniul juridic nu o pot reproduce. Ghidul se aplică, de asemenea, lucrătorilor din domeniul justiției juvenile, ofițerilor de probațiune, apărătorilor drepturilor copiilor și practicienilor din cadrul ONG-urilor.

Principii esențiale. Asistenții sociali ar trebui să evalueze întotdeauna dacă justiția digitală este potrivită pentru copilul respectiv, în situația respectivă. Aceștia ar trebui să sprijine participarea, înțelegerea și siguranța emoțională a copilului pe tot parcursul procesului și să protejeze mediul fizic și digital al copilului prin promovarea drepturilor sale și colaborare. A te simți în largul tău pe rețelele sociale nu înseamnă același lucru cu înțelegerea unui proces juridic în cadrul unui apel video.

Partea I: Sprijinirea copiilor în cadrul procedurilor de justiție digitală

Evaluarea adecvării. O evaluare structurată ar trebui să cuprindă opt domenii:

- natura ședinței (judecătorești)
- capacitatea copilului de a participa
- vârsta și dezvoltarea
- neurodiversitatea
- trauma
- barierele practice
- alfabetizarea digitală
- egalitatea și limba.

Chestiunile de fond, precum pledoariile, pronunțarea sentinței, faptele contestate și arestarea preventivă, ar trebui, în mod normal, să se desfășoare în prezența părților.

Identificarea semnalelor de alarmă. Printre semnalele de alarmă se numără ignorarea opiniilor copilului, lipsa de înțelegere, mediile nesigure, barierele tehnice, dificultățile de comunicare și riscurile legate de traume. Asistenții sociali ar trebui să documenteze preocupările, să le aducă în atenția instanței și a reprezentanților legali, să recomande alternative și să escaladeze problema acolo unde este necesar.

Sprijinirea copiilor înainte, în timpul și după. Asistenții sociali pregătesc copilul și îi explică drepturile, sunt prezenți și intervin în timpul audierii, iar după aceea discută cu copilul și îi oferă sprijin.

Spații fizice și digitale. Asistenții sociali verifică dacă locul în care se află copilul este sigur, intim și demn și dacă echipamentul tehnologic este adecvat. În cazul în care nu este așa, aceștia pledează pentru soluții alternative, inclusiv audieri față în față.

Partea a II-a: Promovarea, învățarea și responsabilitatea

Asistenții sociali ajută familiile să-și susțină copiii, respectând în același timp dreptul copilului la consiliere juridică independentă. Ei contestă procedurile digitale care subminează drepturile copiilor și ajută familiile să aibă acces la procedurile de reclamație și de revizuire. Alfabetizarea digitală nu trebuie să fie niciodată o condiție pentru accesul la justiție: sistemele ar trebui să se adapteze la copii, și nu invers. De asemenea, asistenții sociali creează mecanisme de feedback, astfel încât experiențele copiilor să stea la baza practicilor profesionale.

Recomandarea 3: Pentru copiii aflați în sistemul de justiție penală
Îndrumări pentru copiii care participă la audieri la distanță

Uneori, ședințele de judecată au loc pe ecran, nu într-o sală de judecată. Acest lucru se numește ședință la distanță, prin videoconferință sau ședință online. Poți participa din centrul de detenție, de acasă, dintr-un centru de îngrijire sau dintr-o altă clădire. Ar trebui să discuți întotdeauna aceste îndrumări cu un adult în care ai încredere, cum ar fi un părinte, un îngrijitor, un asistent social sau avocatul tău. Aceștia te pot ajuta să înțelegi termenii folosiți și te pot sprijini înainte, în timpul și după ședință.

Cum te-ar putea afecta justiția digitală

Ar trebui să fii întotdeauna informat dacă ședința se va desfășura online. Nu ar trebui să te simți niciodată surprins sau dezorientat în legătură cu ceea ce se întâmplă.

Drepturile tale (indiferent de situație)

Indiferent dacă audierea are loc în persoană sau online, ai dreptul să:

- să înțelegi ce se întâmplă și de ce
- să fii ascultat: adulții trebuie să te asculte
- să pui întrebări ori de câte ori ești nedumerit
- să vorbești în particular cu avocatul tău, fără ca altcineva să asculte
- să te simți în siguranță și respectat, chiar și pe ecran
- să spui dacă ceva ți se pare în neregulă.

Înainte, în timpul și după audiere

Înainte de audiere, cineva ar trebui să-ți explice ce se va întâmpla, cine va apărea pe ecran și cum se folosește tehnologia. Poți exersa mai întâi, dacă dorești. În timpul audierii, poți spune oricând:

- „Nu înțeleg”
- „Poți să repeți?”
- „Am nevoie de o pauză”
- „Vreau să vorbesc cu avocatul meu”.

După aceea, cineva ar trebui să explice ce s-a întâmplat, ce urmează și cum se poate depune o plângere dacă ceva nu a părut în regulă.

Dacă procedurile judiciare online ți se par dificile

Este absolut normal să ți se pară că audierile online sunt confuze, stresante, obositoare sau înfricoșătoare. Poți solicita mai mult timp, pauze, ca cineva să stea lângă tine, ajutor cu aspectele tehnice sau, în schimb, o audiere față în față.

Confidențialitatea ta și cine te poate ajuta

Nimeni nu ar trebui să asculte sau să privească fără permisiunea ta, iar ceea ce îi spui avocatului tău este confidențial. Avocatul tău, un asistent social, un părinte sau un tutore în care ai încredere, un consilier sau un lucrător social te pot ajuta.

Dar dacă adulții nu ascultă?

Nu este vina ta. Spune-i avocatului tău sau unui alt adult în care ai încredere. Aceștia te pot ajuta, de asemenea, să găsești organizații din zona ta care oferă sprijin copiilor.

Nu uita

Acest proces te privește pe tine. Ai drepturi, chiar și online. Părerea ta contează.

Concluzie

În ansamblu, cele trei ghiduri oferă un cadru cuprinzător, bazat pe dovezi, menit să asigure că digitalizarea justiției consolidează, și nu subminează, drepturile procedurale ale copiilor aflați în conflict cu legea. Acestea acoperă decalajul dintre standardele juridice riguroase și orientările practice insuficiente, tratează copiii ca pe un grup distinct, cu nevoi specifice, și pun la dispoziția fiecărui actor din sistem – de la judecători la asistenți sociali și până la copiii înșiși – instrumente clare și practice.

Mesajul lor consecvent este că procesul judiciar trebuie să funcționeze în beneficiul copilului, și nu invers. Chiar și practicile exemplare nu pot compensa pe deplin limitările inerente ale formatelor la distanță pentru mulți copii. În cazul în care adaptările nu pot asigura o participare semnificativă, specialiștii ar trebui să recunoască faptul că o audiere la distanță este inadecvată pentru acel copil și să pledeze pentru, sau să dispună, desfășurarea procedurilor în persoană, indiferent de inconvenientele administrative. Pe măsură ce justiția digitală continuă să evolueze, liniile directoare sunt menite să fie revizuite în lumina noilor cercetări, a evoluțiilor tehnologice și, mai presus de toate, a experiențelor și a feedback-ului copiilor înșiși.

Protecting Procedural Rights of Children in the Digital Age

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Tierra de hombres
Ayuda directa a la infancia desamparada

Funded by the European Union

FAIR AND EFFECTIVE CRIMINAL JUSTICE

Headquarters and Europe Programme
The Hague Humanity Hub
Fluwelen Burgwal 58
2511 CJ Den Haag
The Netherlands
+31 6 31350800

Penal Reform International in Central Asia
Syganak str. 29, office 1531
Astana
Kazakhstan
info@penalreform.org

Penal Reform International in South Caucasus
info@penalreform.org

Headquarters
The Green House
244-254 Cambridge Heath Road
London E2 9DA
United Kingdom
+44 (0) 203 559 6752
info@penalreform.org

Penal Reform International in Middle East and North Africa
22 Amro Bin Dinar
Amman
Jordan
priamman@penalreform.org

Penal Reform International in Sub-Saharan Africa
Plot 4999 Kironde Road Muyenga
Kampala P.O. Box 11455
Uganda
africa@penalreform.org

@PenalReformInt
@Penal Reform International
@PenalReformInt
@PenalReformInternational

www.penalreform.org

Funded by the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.